

ADOLAT

IJTIMOIY-SIYOSIY GAZETA

2022-YIL 22-APREL, JUMA № 16 (1384)

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Абу Райхон Беруний номидаги Шарқшунослик институтида италиялик олим, профессор Пьетро Жузеппе Френинг "Числа, книги и бесконечность" номли китобининг тақдимоти бўлиб ўтди.

ТАҚДИМОТ

БУЮК ВАТАНДОШИМИЗГА ЭҲТИРОМ

Тадбир Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Абу Райхон Беруний номидаги Шарқшунослик институти, Математика институти, Италиянинг Ўзбекистондаги элчихонаси ҳамкорлигида ташкил этилди.

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси вице-президенти, Шарқшунослик институти директори, тарих фанлари доктори, профессор Бахром Абдуҳалимов тадбирни очиб берди. Италия Республикасининг Ўзбекистондаги Факултода ва Мухтор элчиси Агостино Пинна сўзга чиқиб, икки мамлакат ўртасидаги алоқалар ҳақида гапирди.

Шундан сўнг китоб муаллифи, профессор Пьетро Жузеппе Фре сўз олиб, китоби юзасидан йиғилганларга қимматли маълумотлар берди. Мазкур китоб математика тарихи ҳақида бўлиб, унда математика мисоли бир кемага қисланади. Ушбу кема эса йиллар уммонида саёҳат қилиб, соҳада етакчи бўлган шахсиятлар билан китобхонни

таништириб боради. Унда Платондан тортиб, Герман Вейлгача бўлган математиклар ҳақида ҳикоя қилинади.

Этиборли жиҳати шундаки, китобнинг тўртинчи боби улғу ватандошимиз, буюк қомусий аллома, алгебра фанининг асосчиси Муҳаммад Хоразмийга бағишланган. Унда алломанинг ҳаёт йўли, фаолияти ҳақида қимматли маълумотлар берилди.

Тадбир ЎзР ФА Математика институти академиклари Шавкат Аюпов ҳамда Абдулла Аъзамовнинг маъ-

рузалари билан давом этди. Тақдимот якунида йиғилганлар ўзларини қизиқтирган саволларга китоб муаллифидан жавоблар олишди.

Шундай тақдимот 21 апрель кун Муҳаммад Хоразмий туғилган заминда ҳам бўлиб ўтди. ЎзР ФА Хоразм Маъмун академияси, Урганч давлат университети ва Италиянинг Ўзбекистондаги элчихонаси ҳамкорлигидаги мазкур тадбир Урганч давлат университетиде ташкил этилди.

"Адолат" СДП Матбуот хизмати

Семинар

Янги таҳрирдаги йўл ҳаракати қоидалари муҳокама қилинди

"Адолат" СДП Сиёсий Кенгаши Марказий аппарати йиғилишлари залида янги таҳрирдаги йўл ҳаракати қоидалари муҳокамасига бағишланган семинар бўлиб ўтди.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси депутатлари, Тошкент шаҳар ички ишлар бош бошқармаси ходимлари, "Адолат" СДП Сиёсий Кенгаши Марказий аппарати ҳамда партиянинг ҳудудий, маҳаллий кенгашлар ходимлари, депутатлари ва партия фаоллари ҳамда ОАВлари вакиллари иштирок этган мазкур тадбир Президент Ш.Мирзиёевнинг йўл ҳаракати қоидалари бўйича ўтказган видеоселектордан келиб чиқадиган вазифалар ҳамда янги таҳрирдаги йўл ҳаракати қоидаларида кўзда тутилган меъёрларни атрофлича ўрганиш ва таҳлил қилишга бағишланди.

Фракция йиғилиши

Давлат бюджети харажатларининг самарадорлиги оширилмоқда

Юртимизда олиб борилаётган кенг қўламли ислохотлар асосида ривожланиш янада жадаллашиб бормоқда. Бундай таракқиёт учун, албатта, давлат томонидан белгиланган дастур ва режаларнинг ижроси ўз вақтида таъминланиши зарур.

Машҳурларнинг аёллари

"ҲАР ДОИМ ИККИ ҚАДАМ ОРТДА ЮРГАНМАН..."

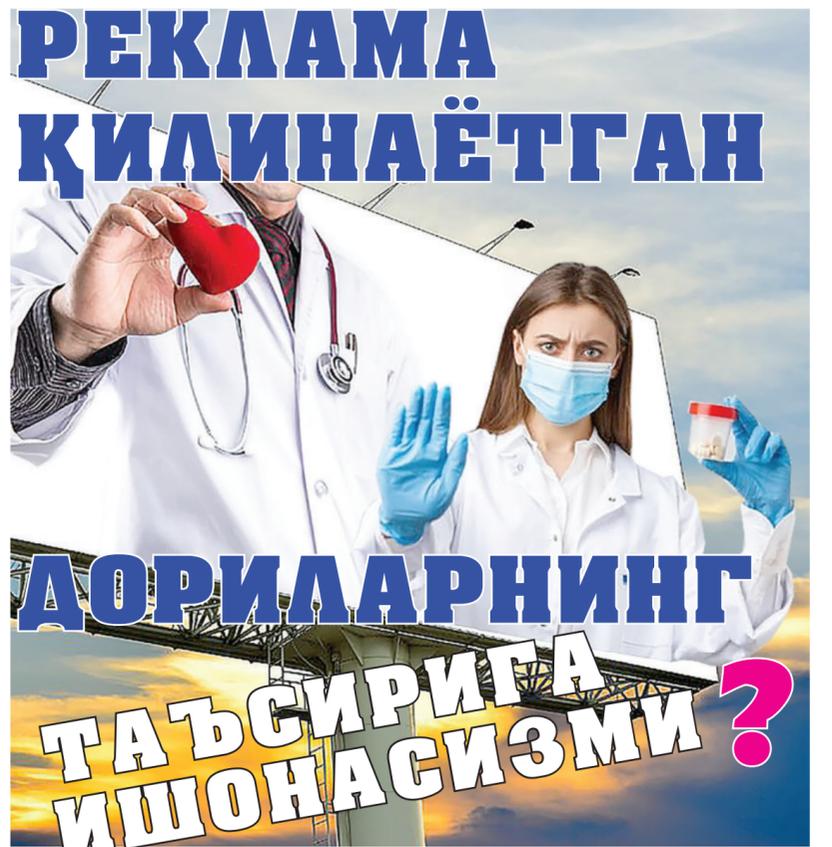
театрида ўз ўрнига, ҳурматига эга бўлишида сеvimли рафикаси, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган артист, элимизнинг сеvimли хонандаси, халқимиз ардоғидаги санъаткор Тожибар Азизовнинг хиссаси катта. Ўз навбатида хонанданинг сермахсул ижод қилиб, мухлислар ҳурматиға сазовор бўлишида, хизмат кўрсатган артист даражасига етишида турмуш ўртоғининг салмоқли улуши борлиги шубҳасиз. Тожибар АЗИЗОВА билан бўлган суҳбатимиз шулар тўғрисида, гўзал жуфтликнинг умр йўллари, ибратли турмуш тарзи ҳақида...

ЎЗБЕКИСТОНДА СЎЗ ЭРКИНЛИГИ: кеча, бугун, эртага

ИЛМЛИ ҒОФИЛ БЎЛМАС

Ўзбек киноси ва театри ривожига салмоқли ҳисса қўшган Ўзбекистон халқ артисти Мирза Азизов Наманган вилоятининг Чуст туманида, ўз даврининг етук ҳофиз оиласида ўсиб улғайди, камолга етди. Оиласидаги мухит туфайли санъатга бўлган кизиқиши уни Тошкент театр ва рассомлик санъати институтига етаклади. Мирза Азизов бутун маҳоратини, айтиш мумкинки, ҳаётини санъатга бахшида қилди. "Юсуф ва Зулайхо", "Фарҳод ва Ширин", "Нодирабегим", "Алпомишнинг қайтиши" каби спектакллардаги ижролари, "Остона", "Муҳаббат синовлари", "Тубанлик", "Муҳаббатимсан" каби бадиий фильмларда яратган образлари томошабинлар муҳаббатини қозонди. Актёр қаерда ва қандай шароитда яшамасин ва ишламасин, ҳаммаша куюнчаклиги, камтарлиги, саховатлиги, тўғрисиқлиги, энг муҳими, адолатлилиги билан жамоадолшлари ва яқинларининг муҳаббатини қозонди.

Мирза Азизов қандай роль ижро этмасин, бутун вужуди, истеъдоди ва маҳорати билан ўша образни тўла талқин этди ва ўзидан ўчмас ном қолдирди. Актёрнинг ўзбек киноси ва

Этибор берсангиз, бирорта рекламада аниқ бир дардни даволаймиз, "мана шу дори воситаси мана бу дардга шифо бўлади", "сиз шу касалликдан тузала-сиз" деган сўзни ишлатилмайди, аниқ ваъдалар берилмайди. Хўш, ушбу вазиятга қандай ечим топиш мумкин? Муаммонинг ечими борми?

Янги тахрирдаги

ЙЎЛ ҲАРАКАТИ ҚОИДАЛАРИ МУҲОКАМА ҚИЛИНДИ

1 Тадбирни "Адолат" СДП раиси уринбосари Абдуқамол Раҳмонов кириш сўзи билан очиб, ҳаётимизнинг ажралмас, узвий қисмига айланган улгурган йўл ҳаракати қоидалари тўғрисида тўхталиб ва бу борада амалга оширилаётган ўзгаришлар, қабул қилинаётган қонунларнинг барчаси, энг аввало, халқимиз ва жамиятимизнинг тинчлиги, саломатлиги ва ҳаётияти учун хизмат қилиши ҳақида гапириб ўтди.

Шунингдек, тадбир давомида сўз олган Тошкент шаҳар ички ишлар бош бошқармаси ходими Қаҳрамон Худойбергенов йўл ҳаракати қоидаларига бепсанд

муносабатда бўлаётган айрим фуқаролар томонидан содир этилаётган авариялар, бепарволик, қонунларга амал қилмаслик ортдан оламдан бевақт кўз юмаётган инсонлар, муносабатда қолаётган оилалар тўғрисида гапириб, барчани бирдек йўл ҳаракати қоидаларига амал қилишга чақирди.

Қизгин баҳс-мунозаралар, савол-жавоблар тарихида ўтган тадбир сўнгида бундай семинар тренинглари мунтазам равишда ўтказиб боришга келишиб олинди.

"Адолат" СДП Матбуот хизмати

Семинар

Тамакисиз келажак сари

Ўзбекистон журналистларини қайта тайёрлаш маркази, Соғлиқни сақлаш вазирлигининг Аҳолининг соғлом турмуш тарзи ва жисмоний фаоллигини оширишни қўллаб-қувватлаш маркази ва Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти ҳамкорлигида «Тамакисиз келажак сари!» мавзусида семинар-машғулот ташкил этилди. Тадбирда «Адолат» СДП Тошкент шаҳар кенгаши матбуот хизмати ходимлари ҳам иштирок этди.

Маълумки, 2021 йил 21 декабрда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси томонидан «Алкоголь ва тамаки маҳсулотларини тарқатиш ва истеъмол қилишни чеклаш тўғрисида»ги қонун қабул қилинди, айни пайтда ушбу қонун Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати томонидан кўриб чиқилмоқда.

Қонуннинг амалиётга киритилиши мамлакатимизнинг ҳар бир фуқаросига дахлдор. Зеро, маъмур қонун аҳоли ўртасида

тамаки маҳсулотлари истеъмол қилиниши даражасини камайтириш, ёшларимизни «инновацион» тамаки ва никотин маҳсулотлари истеъмол қилишдан сақлаш, бевақт ўлимни камайтириш, миллат генфондини ҳимоя қилиш имконини беради. Ўз навбатида ушбу ғоялар «Адолат» СДПнинг «Саломатлик йўлида бирлашайлик» лойиҳасида ва кўплаб устувор мақсадларида ҳам ўз аксини топган. Партия электратининг аксар қисмини соғлиқни сақлаш соҳаси ходимлари ташкил этгани боис, ушбу

тазимда кўплаб ижобий ишлар амалга ошириб келинмоқда.

Семинар-машғулот давомида иштирокчиларга Ўзбекистон ва хорижий мамлакатлар аҳолиси ўртасида тамаки истеъмол қилиш буйича вазият, чакана савдо, умумий овқатланиш ва хизматлар кўрсатиш объектларида тамаки маҳсулотларини сотиш соҳасида самарали жамоат назоратини амалга ошириш учун шарт-шароитлар яратиш юзасидан кўрилатган чора-тадбирлар тўғрисида маълумотлар тақдим этилди.

Тадбирнинг амалий қисмида ахборот манбаларини излаш, ишончли материалларни тайёрлаш масалалари муҳокама қилинди.

Семинар-машғулот сўнгида журналистлар, мухбирлар ва блогерлар ўртасида ОАВдаги энг яхши мақолалар ва кўрсатувлар туркуми учун танлов эълон қилинди. Танлов натижалари 2022 йил ноябрда эълон қилинади.

Мехринисо БОБОНАЗАРОВА, «Адолат» СДП Тошкент шаҳар кенгаши матбуот котиби

ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ

ХАРАЖАТЛАРИНИНГ САМАРАДОРЛИГИ ОШИРИЛМОҚДА

1 "Адолат" СДП фракциясининг навбатдаги йиғилиши юқорида таъкидлаб ўтилган масалаларга қаратилиб, «Инсон қадрини улуғлаш ва фаол маҳалла йили»да амалга оширишга оид Давлат дастурида белгиланган вазифаларнинг 2022 йил I чорагида бажарилиши юзасидан Вазирлар Маҳкамасининг ҳисоботи эшитилди. Унда Дастурда белгиланган вазифаларни бажаришда ҳукумат томонидан олиб борилаётган чора-тадбирлар кўриб чиқилди.

Таъкидланганидек, 2022 йилги Давлат дастури 7 та устувор йўналиш буйича 100 та мақсад ва 398 та банддан иборат бўлиб, уларда белгиланган чора-тадбирларни амалга ошириш мақсадида 318 та қонун, фармон ва қарорлар ишлаб чиқиш кўзда тутилган. Давлат дастури ижроси доирасида жорий йилнинг ўзида умумий қиймати 55 триллион сўм ва 11,7 миллиард долларга тенг лойиҳаларни амалга ошириш назарда тутилган. Давлат дастурида белгиланган вазифалар қўлама ҳамда топшириқлар сонидан келиб чиқиб, шунингдек, унинг бажарилишини чуқур таҳлил қилиш ҳамда ижросини таъминлаш ишларини тўғри ташкил қилиш мақсадида Давлат дастурининг 398 та банди топшириқлар кесимида 607 та яхлит ва кичик бандларга тақсимланган ҳолда таҳлил қилинди.

2022 йилнинг I чорагида 59 та норматив-ҳуқуқий ва бошқа ҳужжатлар қабул қилинди. Жумладан, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 12 та ҳужжатлари, Вазирлар Маҳкамасининг 7 та қарорлари, 4 та идоравий ҳужжатлар ва 36 та бошқа ҳужжатлар қабул қилинди.

Йиғилишда Давлат дастури ижросининг сифатли бажарилишига Вазирлар Маҳкамаси алоҳида эътибор қаратиб келаяти ва ҳар ойда Давлат дастури бандларининг ижросини

таҳлил қилиш ҳамда танқидий муҳокама қилиб бориш тартиби жорий этилганлиги алоҳида таъкидланди. Шунингдек, Давлат дастурини амалга ошириш учун масъул этиб белгиланган вазирлик ва идоралар раҳбарларининг белгиланган вазифалар ўз вақтида ва сифатли бажарилишини таъминлаш учун шахсий жавобгарлиги белгилаб қўйилганлиги депутатлар томонидан ижобий баҳоланди.

Фракция аъзолари бажарилиш мuddатлари кечикаётган бандларга алоҳида эътибор қаратишди.

Хусусан, Давлат дастурининг жами 607 та яхлит ва кичик бандларида назарда тутилган топшириқлардан 87 тасининг ижро мuddати 2022 йилнинг I чораги этиб белгиланган. Шундан 64 та банд ва кичик бандлар тўлиқ бажарилиб, 6 тасининг ижро мuddати давлатимиз раҳбарининг топшириқларига асосан узайтирилди, 16 тасининг ижроси юзасидан ишлаб чиқилган тегишли ҳужжат лойиҳалари Ўзбекистон Республикаси Президентини Администрациясида, 1 таси эса Олий Мажлис Сенатида кўриб чиқилаётганлиги ҳақида ахборот берилди.

Адолат ва қонун устуворлиги таъминлашнинг тараққийнинг энг асосий ва зарур шартига айлантиришда давлат органлари ва мансабдор шахсларнинг фао-

лияти устидан самарали суд назоратини ўрнатиш ҳамда фуқаро ва тадбиркорлик субъектларининг одил судловга эришиш даражасини ошириш мақсадида жорий йилнинг 24 февралда Олий суд, Судьялар олий кенгаши ҳамда манфаатдор вазирлик ва идоралар билан биргаликда «Йўл харитаси» тасдиқланганлиги таъкидланди.

Иқтисодиёт тармоқларида барқарор юқори ўсish суръатларини таъминлаш орқали келгуси беш йилда аҳоли жон бошига ялпи ички маҳсулотни – 1,6 баравар (1750 доллардан 2800 долларга) ва 2030 йилга бориб аҳоли жон бошига тўғри келадиган даромадни 4 минг АҚШ долларидан ошириш ҳамда «даромади ўртачадан юқори бўлган давлатлар» қаторига кириш учун замин яратиш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети харажатларининг самарадорлигини янада ошириш ва давлат молиявий назорати органлари фаолиятини такомиллаштириш тўғрисида» 2022 йил 14 февралдаги ПҚ-128-сон қарори қабул қилинди.

Маъмур қарор билан 2022 йилда Давлат бюджети харажатларининг самарадорлигини ошириш ҳамда молиявий назорат фаолиятини такомиллаштириш буйича «йўл харитаси» тас-

дикланди. Унга кўра, ажратилган субсидия ва эришилган натижалар тўғрисидаги маълумотларни очик эълон қилиш тартиби, бюджет қонунчилиги бузилишининг олдини олишга қаратилган чора-тадбирлар белгиланганлиги алоҳида таъкидлаб ўтилди.

Давлат дастуридаги таълим ва тиббиёт йўналишларида амалга оширилаётган бандлар буйича депутатлар томонидан бир қатор таклифлар берилди.

«Яшил макон» умуммиллий лойиҳасини самарали ташкил этиш, шунингдек, экилаётган кўчатларни парваришлаш ва сугориш тизимини назорат қилиш буйича ҳам фракция аъзолари томонидан таклифлар илгари сурилди. Бу борада ҳамкорликда фаолият олиб бориш ва назоратни кучайтириш зарурлиги таъкидланди.

Йиғилиш якунида Вазирлар Маҳкамасининг «Инсон қадрини улуғлаш ва фаол маҳалла йили»да амалга оширишга оид Давлат дастурининг 2022 йил биринчи чорагида бажарилиши тўғрисидаги ҳисоботи фракция томонидан маъқулланди.

Миршод ҚўЛДОШЕВ, "Адолат" СДП Сийёсий Кенгаши Марказий аппарати ижтимоий тармоқлар билан ишлаш бўлими бошлиғи

РЕКЛАМА ҚИЛИНАЁТГАН

ДОРИЛАРНИНГ ТАЪСИРИГА ИШОНАСИСИЗМИ?

ДЕПУТАТ минбари

Реклама бугун кундалик ҳаётимизнинг ажралмас бир бўлагига айланиб улгурдики, кўча-кўйда, жамоат транспортада, онла даврасида телевизор кўриб ўтирганда ҳам, албатта, қандайдир дори воситалари, биологик фаол қўшимчалар ва халқ таъбиоти йўли билан даволаш ҳақидаги рекламаларга кўзимиз тушади.

Бундай рекламалар нафақат телевизор, радио, матбуотда, балки ижтимоий тармоқларда ҳам сизни таъбиқ этади. Тўғри, телевидениенинг асосий даромад манбаи реклама эканлиги тушуниш мумкин. Лекин одамнинг ҳафсаласини пир қиладиган ҳолатлар кўп учраб туради. Шу боис, кўп сонли фуқароларнинг эътирозларидан кейин айнан телевиденидаги рекламаларни кузатиб, таҳлил қилиб кўрдим.

Урганишларим давомида ОАВларда берилган рекламаларнинг 50 фоиздан ортиғи айнан дори воситаси, биологик фаол қўшимча ёки бирор-бир халқ таъбиоти билан боғлиқ эканлиги маълум бўлди. Агар рекламаларни кўрсангиз, сизда биргина дори воситаси ёки биологик фаол қўшимча инсонда оғриқларни, асаб тарангликларини ва ўнлаб дардларни даволаш эканда, деган тасаввур уйғонади.

Реклама берувчилар ҳам анойи эмас, улар фойдаланаётган сўзларни ҳам таҳлил қилиб кўрдик. Дори воситалари ёки биологик фаол қўшимчалар рекламасида кўплаб дардлар санаб ўтилиб, охирида шу касалликларни даволашда ёрдам беради, дейилади. Халқ таъбиоти вакиллари эса «бизга келсангиз ўзингизни енгил ҳис қиласиз», дейишади.

Лекин истеъмолчи дори воситаси, биологик фаол қўшимча ёки халқ таъбиоти билан боғлиқ реклама берувчига «мана, мен шуларни

истеъмол қилдим ёки даволаш процедураларини ўтказдинглар, дардимга шифо бўлмади-ку», дея эътироз билдирса, уларни жавобгарликка тортиб бўлмайди. Чунки рекламада фақатгина «даволашда ёрдам беради», «ўзингизни енгил ҳис қиласиз», деганга ўхшаш умумий ваъдалар берилган.

Эътибор берсангиз, бирорта рекламада аниқ бир дардни даволаймиз, «мана шу дори воситаси мана бу даргда шифо бўлади», «сиз шу касалликдан тузаласиз» деган сўзни ишлатилмайди, аниқ ваъдалар берилмайди.

Ҳўш, ушбу вазиятга қандай ечим топиш мумкин? Муаммонинг ечими борми?

Ўзбекистон тараққийнинг янги босқичида аҳоли саломатлигини мустаҳкамлаш масаласи давлат сиёсатининг асосий йўналишларидан бири сифатида кўрилатганини бугун ҳаётнинг ўзи тасдиқлаб турибди. Бу масалага шахсан давлатимиз раҳбари алоҳида эътибор қаратмоқда.

Хусусан, март ойи охирида бу борада видеоселектор ўтказиб, қатор вазифаларни белгилаб берди. Бугун ҳукумат томонидан аҳоли саломатлигини яхшилаш борасида берилган топшириқлар асосида жуда катта ташкилий ишлар амалга оширилмоқда.

Шухрат ПОЛВОНОВ, Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Коррупцияга қарши курашиш ва суд-ҳуқуқ масалалари кўмитасари раиси уринбосари

ҳам эътибордан четда қолмаслиги керак. Шу маънода, «Адолат» СДП фракцияси маҳсулотларни сертификатлаш жараёни, халқ таъбиоти билан боғлиқ хизматларни лицензиялаш масалаларини парламент сўрови даражасига олиб чиқиш керак, деб ҳисоблайди.

Бир сўз билан айтганда, саломатликни моддий бойлик ва маблағ эвазига сотиб олиб бўлмайди. Мустаҳкам саломатликка эга инсонгина ўзини бахтли ҳис қилади. Шу нуқтаи назардан, фракцияимиз аъзолари дориларнинг шифокор рецепти асосида берилишини йўлга қўйиш ҳамда дори рекламасини чеклаш лозим, деб ҳисоблайди.

ЎЗБЕКИСТОНДА СЎЗ

ЭРКИНЛИГИ:

кеча, бугун, эртага

Биз кейинги пайтларда матбуот ва ОАВни ривожлантириш, унинг эркинлигини таъминлаш ҳақида кўп гапиряёмиз. Бу бежиз эмас. Чунки матбуот ва сўз эркинлиги демократик ривожланишнинг ва фуқаролик жамияти шаклланишининг асосий шартларидан биридир.

Таъкидлаш лозимки, бугунги кунда мамлакатимизда давлат ва нодавлат нашрлари учун бир хил шарт-шароитлар яратилган. Сўз эркинлиги тўлиқ таъминланган. Журналистлар учун ҳеч қандай гов, тўсиқ, таъқиқ йўқ. Бир сўз билан айтганда, ахборот майдонида ҳалол рақобат муҳити шаклланиган. Сўз эркинлиги, матбуот эркинлиги – демократиянинг қон айланиш тизимидир, эркинликсиз бу тушунчалар фаолият кўрсата олмайди.

Собиқ шўро тузуми даврида Ўзбекистонда даврий матбуот тармоғи республика, вилоят ва туман миқёсда чиқадиغان умумийсиёсий ва тармоқ газеталари, шунингдек, янги журналлар ҳисобига кенгайди. Айни пайтда радиожурналистика ва тележурналистика ҳам тарихи топди. Лекин булар мустақил тузум кўзлаган сиёсий, иқтисодий ва маффуравий мақсадларга хизмат қилишга маҳдум эди.

1991 йилдан то 2016 йилгача гарчи матбуот ва ОАВни "тўртинчи ҳокимият" дея кўқларга кўтарган бўлсада, эҳтиёткорлик нуқтаи назаридан матбуот фаолияти бироз чекланди. Матбуотда танқидий чиқишлар камайиб кетди. Матбуот ва ОАВ мадҳиячилик билан ўралашиб қолди. Ваҳоланки, бунинг тинимсиз қораланаётган шўро даврида ҳам матбуот ўз мавқеига эга бўлган. Матбуот таъсирида ҳатто ҳукумат ўз қарорларини бекор қилган пайтлар бўлган.

Фуқаролик жамияти қуришдаги энг асосий омили сўз эркинлигидир. Сўз эркинлиги мавжуд давлатлардагина халқ жамиятини ташкил этади ва бу жамият барча жаҳонларни бошқаради. Шунинг учун мустақилликнинг 25 йилги мубайнида Ўзбек матбуотида сиёсий фаоллик ҳақида гап ҳам бўлиши мумкин эмасди. Аслида эса матбуот маълум маънода ҳукуматга муҳолифатда бўлиши лозим.

Сўз ва фикр эркинлашса, юрт ривожланади, фаровонлашади ва ҳамма рози бўлган барқарор ўлкага айланади, норозиликлар келиб чиқмайди, чунки норозиликларга сабаб бўлиши мумкин бўлган муаммолар ҳақида гапирилади ва ечилади. Фикр ривожланган юрт тараққи қилади, фикр бўғилган юрт парокандаликка, қолоқликка юз тутари. Мана, сўз эркинлиги, фикр эркинлиги нега керак!

Буни яхши англаган Шавкат Мирзиёев ҳокимият тепасига келган дастлабки кунлардан сўз эркинлигига бирламчи эътибор қаратди. Матбуот эркинлашди. Ш.Мирзиёев бошқарувидаги илк 4 йилда виртуал воқелида миллионлаб аудитория йўга олган мустақил интернет нашрлари шаклланди. Ижтимоий тармоқларда, аудиторияси айрим интернет нашрлариникидан ҳам каттароқ бўлган блогерлар жамоаси пайдо бўлди.

Бугун ОАВ жамиятдаги муаммоларни кўтариб чиқиш, одамларнинг ижтимоий ва сиёсий оғнини юксалтириш, фаоллаштириш, фикрлаш, танқид ва таҳлил қилиш салоҳиятини оширишга хизмат қилувчи воситага айланди. Қолаверса, матбуот жамиятининг юзи, ойнаси демакдир.

Президентимиз Янги Ўзбекистоннинг янги ҳаётини янги йўналишларини ҳаётини мисоллар ва далил-исботлар билан асослаб, таҳлил қилиб, изоҳлаб берар экан, инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини, сўз эркинлиги ва матбуот эркинлигини ҳамда ошқоралиқни энг муҳим устувор йўналиш сифатида алоҳида таъкидлаб ўтди. Шу нуқтаи назардан, мулк шакли, адади, қамрови ҳамда мавзу йўналишидан қатъи назар, матбуот нашрлари ва электрон ОАВга мамлакатимиз ахборот майдонидида эҳтиёж бор. ОАВ – бугун ҳақиқий халқ овози, тўртинчи ҳокимиятга айланиб бормоқда. Балки ҳали бу соҳаларда катта марраларга эришганимиз йўқдир, лекин эришган ютуқларни асло инкор этиш мумкин эмас.

Янги Ўзбекистоннинг шуҳрати кун сайин ортиб бормоқда. Жаҳон афқор омаси мамлакатимизда амалга оширилаётган демократик ўзгаришлар, иқтисодий ютуқларни алоҳида эътироф этишмоқда. Ўзбекистон халқ ва ОАВ билан тўғридан-тўғри, шаффоф мулоқотни йўлга қўйиш, уларнинг фуқаролик ва жамоатчилик фаоллигини кўллаб-қувватлаш борасида ортага қайтмайдики сивасат олиб бормоқда. Нодавлат ташкилотлари инсон ҳуқуқларига оид ҳар қандай нозик масалани миллий ва глобал даражада очиб ва эркин муҳокама қилмоқда. Янги Ўзбекистонда фуқароларимиз интернет орқали ўз фикрларини эркин билдирмоқда. Албатта,

улар орасида танқидий фикрлар ҳам бор, бундай фикрлар ҳар бир жамиятда бор ва бўлиши ҳам керак. Оммавий ахборот воситалари, блогерлар томонидан билдирилган танқидий фикр-мулоҳазаларни эса давлат органлари таҳлил қилиб, мавжуд муаммоларни ҳал этиш чораларини кўришга интиломоқда.

Давлатимиз раҳбари ҳам "Матбуот кимгадир аччиқ гапирса, ёқиши ёки ёқмаслиги ҳам мумкин. Бироқ биз бу йўлдан қайтмаймиз", дея таъкидлаган эди. Илгари ҳукуматга қарши чиқишлари тўғрисида таъқиқга ўраган ва чет мамлакатларга чиқиб кетишга мажбур бўлган бир қатор журналистлар тўла оқланди. Улар айни пайтда ўз фаолиятини мамлакатда бемалол олиб бормоқда. Ҳозирги кунда танқидий фикр ва қарашларни "бўғиш" у ёқда турсин, аксинча, танқид ва сатираларча иш бўлган "Муштум" журнали қайта тикланишининг ўзиёқ Янги Ўзбекистонда сўз эркинлигини таъминлаш стратегик вазифа сифатида белгилаб қўйилган далолатдир.

Бизнингча, матбуот ва ОАВда турли вазирлик ва идоралар ахборот ёки матбуот котибларининг ўз соҳаси бўйича чиқишлари етишмайпти. Агар улар тез-тез кўриши бериб турса, мамлакатимизда сўз эркинлиги ва очиклик сивасатининг мустаҳкамланишига хизмат қилган бўларди.

Оммавий ахборот воситаларимизни кузатиб борар эканмиз, ўзбек матбуоти бугун ҳақиқ ва лоқайдликни ортада қолдириб, фаол позицияни эгаллаётганини ишонч билан айта оламиз. Буни кўрмаслик, сез-

уларни, албатта, ечиш керак. Юртимизда номдор газеталардан тортиб, прокуратура ва суд, маҳаллий ҳокимлик органлари, турли вазирлик ва кўмиталар, сиёсий партиялару турли уюшмалар, нодавлат-нотижорат ташкилотлар ва ҳоказолар муассислигидаги газета-журналлар узоқ йиллардан бери нашр этилади. Аммо сўнгги йилларда муассислар ўз нашрларига етарли эътибор бермай қўягани бор гап. Таъкидлаш керакки, аввало, ҳар бир нашр — муассиснинг минбари. Буни муассислар жуда яхши англайдилар ва бу минбардан истаганча фойдаланадилар. Моддий ва маънавий кўмакка келганда эса панжа орасидан қарайдилар. Акси бўлганида, юз минглаб аъзоларига эга бўлган сиёсий партияларнинг нашрлари ва бошқа йирик муассислари бўлган газеталар 2-3 минг нусхада чиқмасди. Газеталаримизнинг ҳар бири камида 100 минг нусхада чиқишига эришмасак, кўзлаган мақсадга етишиш қийин бўлади.

Матбуот жамиятнинг юзи экан, соҳанинг ижтимоий ҳимоясини кучайтириш зарур. Биринчидан, бугун айниқса, газеталарни субсидия билан таъминлаш зарур. Матбуот бугунги Ўзбекистон учун ҳар қачонгидан ҳам зарур. Шу боис, унга бўлган муносабат, матбуот билан ишлаш шакллари ва механизмлари тўғрисида алоҳида таҳлил қилиниши шарт. Энг аввало, ҳукумат, партиялар, вазирлик ва ташкилотлар, ҳокимликлар газеталари аҳолига бепул тарқатилиши лозим. Чунки бу нашрлар ўз муассисининг тарғибот воситаси ҳисобланади. Қолаверса, газета чоп этиш харажатлари муассисни жуда қийин аҳволга ҳам солиб қўймайди. Бунинг учун бюджетдан алоҳида маблағ ажратилса, вақти келиб бу маблағлар нафақат ўзини оқлайди, балки иқтисодий жиҳатдан фойда келтириши ҳам бошлайди. Чунки газетга тегишли бевулчилик кўпаяди.

Ҳўш, сўз эркинлиги эртага қандай бўлмоғи керак? Матбуот ва ОАВ ўрни ҳақида сўз борар экан, бу ўринда гап қандайдир

дан миллий матбуот юрдошларимизни давлат қурилиши, ижтимоий, иқтисодий ва сиёсий соҳадаги ислохотлар, мамлакатни демократик жиҳатдан янгилаш жараёндаридан хабардор қилиш билан бирга Ўзбекистон манфаати ҳар биримиз учун бирламчи эканини доимо англаб туривчи асосий восита бўлиши керак. Шу ўринда, беихтиёр Америка давлатининг асосчиларидан бири, АҚШнинг учинчи президенти Томас Жефферсоннинг "Эркин газетасиз (матбуот) ҳукуматдан ҳукуматсиз матбуот афзал" деб айтган сўзлари ёдга тушади. Чиндан ҳам жамиятда аҳолига ҳолис ахборот етказилишида, баҳс-мунозара ва фикрлар хилма-хиллиги орқали ҳақиқатни юзага чиқаришда эркин матбуотнинг ўрни бекиёсдир.

Сўнгги йилларда мамлакатимизда матбуот эркинлигини таъминлаш соҳасида инқилобий ўзгаришлар амалга оширилди ва бу жараён изчиллик билан давом этмоқда. Агар 2019 йилда давлат ва нодавлат ташкилотларидаги ахборот хизматларининг манбалари – расмий веб-сайтлар, ижтимоий тармоқлардаги каналлар 559 тани ташкил этган бўлса, 2021 йилда бу рақам 2410 тага етди. Оммавий ахборот воситалари, жумладан, блогерларнинг танқидий чиқишларига вазирлик ва идоралар, ҳокимликларнинг ахборот хизматлари орқали тезкор муносабатлар билдириш амалиёти йўлга қўйилди. Бунинг тасдиғини давлат идоралари томонидан танқидий материалларга жавоб қайтариш кўрсаткичи 2018 йилда 12 фоизни ташкил этган бўлса, 2020 йил якунига кўра, қарийб 90 фоизга етгани мисолида ҳам кўриш мумкин.

Ҳозирги вақтда интернет журналистикаси ҳаётимизга тобора чуқур кириб бормоқда. Республикада фаолият юритаётган 1893 та оммавий ахборот воситасидан 638 таси ёки 33,7 фоизи интернет нашрлари – веб-сайтлар сифатида рўйхатдан ўтган. Шу ўринда, мамлакатимизда сўз ва матбуот эркинлигини таъминлаш мақсадида оммавий ахборот воситаларини рўйхатдан ўтказишда барча жараёнлар инсон омилиси, электрон шаклда амалга оширилаётгани бу йўлдаги яна бир муҳим кадам бўлганини қайд этиш зарур.

Соҳада юксак малакали кадрлар тайёрлаш масаласи ҳам доимий эътибор марказида бўлиб келмоқда. Ўзбекистон журналистика ва оммавий коммуникациялар университети фаолият кўрсатмоқда, шунингдек, Тошкент давлат шарқшунослиқ университети, Самарқанд давлат чет тиллари институтида ҳам журналистика йўналишини бўйича кадрлар тайёрлаш, уларнинг малакасини хорижий давлатларда ошириш ишлари йўлга қўйилди.

Кейинги 5 йилда Ўзбекистонда ОАВни эркинлаштириш жараёндарини кузатиш давомидида ушбу жараёнлар жадаллашганлиги ва ижобий характерга эга бўлаётганлигини кўриш мумкин. Энг аввало, сўз эркинлигини таъминлаш бўйича қўнчилик базаси такомиллаштирилди ва кейинги 5 йилда 12 та қўнун ҳужжатлари, жумладан, 2018 йил апрелда Ўзбекистон Республикаси "Оммавий ахборот воситалари тўғрисида"ги қонунига қатор ўзгаришлар киритилди. Шунингдек, 2017 йил 11 августда Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Матбуот ва ахборот соҳасида бошқаруви янада такомиллаштириш тўғрисида"ги ва 2019 йил 2 февралда "Ахборот соҳаси ва оммавий коммуникацияларни янада ривожлантиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги фармонлари қабул қилинди.

Хуллас, ОАВ – бугун халқ овози, тўртинчи ҳокимиятга айланиб бормоқда. Балки ҳали кўп чўққиларга етганимиз йўқдир, лекин силжишларни инкор қилиш мумкин эмас. Инсон ҳуқуқлари соҳасида қилинган ишлар боис халқимиз ўз зуррурини англай бошлады.

Ўзбекистон дунёда обрў орттирди. Бунда ОАВнинг ўрни ниҳоятда катта бўлди. Ахборотдан фойдаланиш ҳуқуқини таъминлаш, ахборот хилма-хиллигини барпо этиш ва ривожлантириш – бир томондан инсон ҳуқуқларига оид масала, айни вақтда миллий ҳавфсизликнинг асосий манбаларидан бири ҳисобланади. Амалдаги конституциявий тузумга қарши қаратилган ахборотларни ва қонун билан чекланган давлат сири ҳамда бошқа сирларга тааллуқли ахборотларни истихроҷ қилган ҳолда, ҳар кимнинг фикрлари, сўз ва эътиқод эркинлиги кафолатланган. Мамлакатда ижтимоий ҳаёт сиёсий институтлар, мафқуралар ва фикрларнинг хилма-хиллиги асосида ривожланади. Бу иборалар Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 29-ва 12-моддаларига тегишлидир.

Исмоил САИФНАЗАРОВ,
фалсафа фанлари доктори, ТДПУ профессори

Таҳлил

Тадбир

“Китобхонлик ҳафталиғи” мазмунли ўтмоқда

Данғара туманидаги Ахборот-кутубхона марказида ўтказилган "Китобхонлик ҳафталиғи"нинг очилиш маросимида туман ҳокими Шухратжон Тожихакимов иштирок этиб, ёш авлоднинг маънавий-интеллектуал салоҳияти, онгу тафаккури ва дунёқарошини юксалтиришда китобнинг ўрни бекиёс аҳамият касб этишини таъкидлади, барчани ўзинга хос китоб байрами билан табрикледи ҳамда Ахборот-кутубхона марказига китоблар совға қилди.

"Китобхонлик ҳафталиғи" доирасида ўтказилган кўрик-танлов натижасига кўра, "Энг яхши китобхон худуд" номинацияси бўйича "Увайсий" МФЙ, "Энг яхши китобхон маҳалла" номинацияси бўйича "Телиминг" МФЙ, "Энг яхши китобхон таълим муассасаси" номинацияси бўйича 1-ИДУМ жамоаси, "Энг намунали китоб дўкони" номинацияси бўйича "Фарғона китоб ёғдуси" масъулияти чекланган жамияти тақдирланди.

— Китоб — инсоният тафаккурининг буюк кашфиёти, барча билимлар манбаи, — дейди "Адолат" СДП фаоли, "Фарғона китоб ёғдуси" МЧЖ директори Ориф Улмасов. — Халқимиз азалдан илм-маърифатга интиланган, китоб ўқишга меҳр қўйган. Юртимиздан кўплаб улуғ олимлар, мутафаккирлар етишиб чиққани ҳам бежиз эмас. Мамлакатимиз миқёсида ўтказилаётган II Республика "Китобхонлик ҳафталиғи" доирасидаги тадбирлар ёшлар онгида китобхонлик маданиятини шакллантириш, китобхонларни рағбатлантириш, китобхонликни кенг тарғиб этишга хизмат қилади.

Тадбир давомида Фарғона вилояти қишлоқ хўжалиги бошқармаси бошлиғи Абдуқаҳҳор Қодиров томонидан Ахборот-кутубхона марказига 1000 дан кўпроқ совға қилинди. Китоблар кўргазмаси ташкил этилгани, санъаткорлар ижросидаги янграган куй-қўшиқлар тадбирга ўзгача файз бағишлади.

Суратларда: тадбирдан
лаҳзалар
Суюнлик МАМИРОВА,
"Adolat" муҳбири

САХОВАТ – беназир қадрият

Рамазон – меҳр-оқибат ва саховат ойи. Айниқса, бу ойда кескалар ва ижтимоий кўмакка муҳтож оилалардан хабар олиш янада савобли.

Андижонлик "адолатчилар" томонидан партиянинг "Саховат – беназир қадрият" лойиҳаси доирасида Андижон шаҳридаги "Бобосадин" маҳалласида ташкил этилган "Адолат билан меҳр улашамиз" акцияси айни шу мақсадга қаратилди. МФЙ фаоллари ва маҳаллий Кенгаш депутатлари билан биргаликда "Обиҳаёт" кўчасидаги хайрли юришдан кўпчилик қувонди. Хонадонларда меҳр-оқибат ва инсонийлик мавзусида суҳбатлар ташкил этилди.

Партия сафидаги ёш шифокорлар кескалар саломатлигини ўргандилар. Эътибор ва Рамазон тўғрисида сифатида берилган совғалардан онахонларнинг кўзлари қувонч ёшларига тўлди.

— Кейинги вақтда жамоатчилик билан ишлашда ўзгача йўл тутиляпти, — дейди халқ депутатлари Андижон шаҳар Кенгаши депутати Ўткирбек Арзиқулов. — Бугунги тадбирда бу ўз ифодасини топди. Кўрсатиладиган ёрдам ва саховатнинг манзилли ташкил этилишидан фуқаролар хурсанд. Асосийси уларда давлатимизга, эртанги кунга бўлган ишонч ортмоқда.

Андижон вилоят кенгаши матбуот хизмати

Интеллектуал мулк агентлиги огоҳлантиради

КОНТРАФАКТ МАҲСУЛОТЛАРДАН ЭҲТИЁТ БЎЛИНГ!

Маълумки, Ўзбекистон Республикаси Президентининг ПҚ-4965-сон қарорига асосан интеллектуал мулк соҳасида давлат бoshқаруви тизимини янада такомиллаштириш ва амалга оширилаётган ишларнинг манзиллигини таъминлаш мақсадида агентликнинг Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳрида Интеллектуал мулк ҳимояси марказлари ташкил этилган.

Жумладан, 2022 йилнинг биринчи чорагида бозорлар, йирик савдо мажмуалари ва савдо дўконларида контрафакт маҳсулотлар тарқалишининг олдини олиш бўйича 66 та профилактика кузатув тадбирлари ўтказилди. Мазкур профилактика кузатув тадбирлари давомида 1000 дан ортиқ контрафакт маҳсулотлар аниқланди. Жумладан, республикамизда фаолият юритаётган 16601 та дорихоналарнинг деярли барчасида 500 дан ортиқ контрафакт дори воситалари сотилаётгани аниқланди.

Хусусан, иктымий тармоқларда тарқалган "Крафт Фудс Рус" (Россия) масъулиятли чекланган жамиятига тегишли "Alpen Gold" жамлама товар белгилли маҳсулотнинг "Aybon Gold" номли контрафакт нусхаси "М/Е" масъулиятли чекланган жамияти томонидан ишлаб чиқарилаётгани ҳолати бўйича жамият раҳбарини агентликка чақиртирган ҳолда тушунтириш ва огоҳлантириш йўли билан контрафакт маҳсулот ишлаб чиқарилишининг тўхтатилишига эришилди.

Шунингдек, мазкур тадбирлар жараёнида 300 дан ортиқ ишлаб чиқарувчиси номаълум бўлган сохта маҳсулотлар ҳам аниқланди. Жумладан, Германиянинг "Knauf Gips KG" компаниясига тегишли "Knauf" товар белгилли маҳсулотнинг "Knauf" номли контрафакт нусхалари, Германиянинг "Adidas AG" компаниясига тегишли "adidas" товар белгилли маҳсулотнинг "abibas" каби контрафакт нусхалари аниқланиб, ишлаб чиқарувчисини топиш ва чора кўриш учун "хуфёна иқтисодий" шаклланишининг ҳолатларини аниқлаш бўйича чоралар кўриш, яширин ишлаб чиқариш, контрафакт маҳсулотларнинг реализациясига чек қўйиш бўйича ваколатли давлат органи - Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси хузуридаги Иқтисодий жиниятларга қарши курашиш департаментига тақдим этилди.

Бундан ташқари, республикамиз шаҳарларида жойлашган хизмат кўрсатиш объектларида 50 дан ортиқ фирма номлари ва хизмат кўрсатиш белгиларида хуқуқ эгасининг розилигисиз фойдаланаётганлиги ҳолатлари аниқланиб, ташкилот раҳбарларига нисбатан агентлик томонидан интеллектуал мулк соҳасида аниқланган қонун бузилишлари, уларга имкон берувчи сабаблар ва шарт-шароитларни бартараф этиш ҳақида кўриб чиқиши мажбурий бўлган тақдимномалар киритилиб, хизмат кўрсатиш белгилари хизмат кўрсатиш объектлари пештахталаридан олиб ташланди.

Жумладан, Қашқадарё вилояти Шаҳрисабз шаҳридаги хизмат кўрсатиш объектларида АҚШнинг "Kentucky Fried Chicken International Holdings LLC" компаниясига тегишли бўлган "KFC" сўз кўринишидаги хизмат кўрсатиш белгисига ўхшаш бўлган "KFC" сўздан, шунингдек, "KNAUF GIPS BUXARA" ХКга тегишли фирма номидан Наманган вилоятида "KNAUF ROTBAND" номли фирма томонидан хуқуқ эгасининг розилигисиз фойдаланиб келинаётганлиги ҳолатлари аниқланиб, тақдимнома киритиш орқали хуқуқбузарликлар бартараф қилинди.

Шу билан бирга, контрафакт маҳсулотларнинг инсонлар соғлиғига жиддий зиён етказиши мумкинлиги, контрафактдан ҳалол тадбиркорлик фаолиятини олиб бораётган тадбиркорларнинг жиддий зиён кўриши, шунингдек, контрафакт маҳсулот ишлаб чиқарганлик учун қонунчиликда белгиланган жавобгарлик чоралари тўғрисида марказий бозорлар, савдо мажмуаларида радиоюзеллар орқали доимий равишда савдогар ва харидорларга тушунтириш ишларини олиб бориш йўлга қўйилди.

Апелляция кенгаши томонидан 32 та иш ҳужжатлари кўриб чиқилган. Улардан 28 таси товар белгиси, 1 таси ихтиро, 2 таси саноат намунаси ва 1 таси фойдали модель бўйича апелляция ишларидир. Бу эса, ўз навбатида интеллектуал мулк ҳуқуқининг нуфузи ва хуқуқ эгаларининг хуқуқий онги ошаётганидан далолат беради.

Шуни тан олишимиз кераки, мамлакатимизда интеллектуал мулк ҳуқуқининг давлат томонидан ҳимоя қилиниши ривожланган давлатларники каби юқори даражада эмас.

Бунга сабаблар: - йиллар давомида интеллектуал мулк ҳуқуқи соҳасига жиддий эътибор қаратилмаганлиги натижасида аҳолининг мазкур соҳада хуқуқий онги ва хуқуқий маданияти етарли даражада шаклланмаганлиги;

- давлат органларининг интеллектуал мулк ҳимояси соҳасидаги вазифалари аниқ белгилаб берилмаганлиги натижасида интеллектуал мулк ҳимояси соҳасидаги ишларнинг ўзаро сансалорликка юз тутиши;

- интеллектуал мулк соҳаси бўйича ваколатли давлат органларининг интеллектуал мулк ҳимояси соҳасида вазифаларидан келиб чиқиб, тегишли қонунчилик ҳужжатларининг такомиллаштирмаганлиги натижасида эскирган қонунчилик нормалари буғунги кундаги инновациялашган муҳитни қамраб ололмастлиги;

- суўлар томонидан интеллектуал мулк ҳуқуқи соҳасига оид хуқуқбузарлик тўғрисидаги ишлар кўриб чиқилишида судьяларнинг соҳага оид етарли

янада такомиллаштириш мақсадида агентлик ва соҳадаги мутасадди вазирлик ва идоралар билан ҳамкорликда куйидагиларни назарда тутувчи:

- мамлакатимиз ҳудудида контрафакт маҳсулотлар кириб келиши ва уларнинг реализацияси олдини олиш юзасидан давлат божхона органлари ваколатини кучайтириш;

- сертификатлаштирувчи ва руҳсат берувчи органлар томонидан товар ҳамда маҳсулотларга тегишли руҳсатнома беришда интеллектуал мулк ҳуқуқига риоя қилиш ишларини кучайтириш;

- интеллектуал мулк ҳуқуқи бузилиши бўйича етказилган зарар ўрнини қоплаш ва контрафакт маҳсулотларни йўқ қилиш механизминини яратиш бўйича ўрганишлар олиб боришмоқда.

Хулоса ўрнида шуни таъкидлашимиз жоизки, интеллектуал мулк соҳасидаги қонунчилик нормаларини такомиллаштириш билан бирга интеллектуал мулк ҳуқуқ эгаларининг, умуман, жамиятнинг хуқуқий онгининг ошиши интеллектуал мулк ҳимоясининг янада такомиллаштиришга хизмат қилади. Жамиятимида ҳали ҳам интеллектуал мулк соҳасига оид хуқуқбузарликларга нисбатан таъсир чораларининг қўлланилиши "тадбиркорликни бўғиш", "тадбиркорлар фаолиятига аралаштириш", "ижод эркинлигини чеклаш (ковер)", "арзимиған нарса учун жаримани?" деб баҳолаш кайфияти мавжуд. Интеллектуал мулк ҳуқуқлари бузилганидан норози бўлиб мурожаат қилаётган томон ҳам тадбиркор эканлиги, интеллектуал мулк ҳам шахсий, моддий мулк каби давлат томонидан ҳимояси кафолатланганлигини ҳали кўпчилик тушуниб етгани йўқ. Шу боис агентлик ва унинг ҳудудий марказлари томонидан интеллектуал мулк соҳасидаги хуқуқбузарликларга нисбатан кескин чоралар қўришдан тийилиб, босқичма-босқич тушунтиришлар, огоҳлантиришлар берилиб, энг охири чора сифатида маъмурий хуқуқбузарлик тўғрисида баённомалар расмийлаштирилмоқда.

Интеллектуал мулк ҳуқуқ эгалари ўз хуқуқ ва мажбуриятларини англаган ҳолда хуқуқлари бошқа шахслар томонидан бузилганда давлат органидан ташаббус қутиб ўтирмай, ўзлари ташаббус билан тегишли давлат органига мурожаат қилиши, тегишли давлат ташкилотининг вазифасини лозим даражада бажаришига ҳамда интеллектуал мулк ҳимоясининг такомиллаштиришига ҳам ҳисса қўшиш мумкин. Мисол учун, "Knauf Gips Buxoro" ХКнинг 2020 йилдаги мурожаатига мувофиқ "KNAUF" фирмаси номидан хуқуқ эгасининг руҳсатисиз фойдаланиб келаяётганлиги ҳолати бўйича Наманган вилоятида жойлашган "KNAUF ROTBAND" МЧЖ ва Фаргона вилоятида жойлашган "KNAUF KOKAND" МЧЖга агентлик тақдимномаси киритилиб, хуқуқбузарликлар бартараф қилинди.

Хозирги кунда ҳам "Knauf Gips Buxoro" ХКнинг "KNAUF" товар белгилли маҳсулотнинг контрафакт нусхаси тарқалганлиги ҳолати бўйича "Knauf Gips Buxoro" ХК вакиллари билан ҳамкорликда ишлар олиб боришмоқда.

Иктымий тармоқлар орқали хуқуқ эгалари, оммавий ахборот воситалари вакиллари, блогерлар томонидан кенг оммага ҳавола этилган ҳар бир чиқш халқнинг хуқуқий онгини оширишга, контрафакт маҳсулотларга қарши курашиш бўйича жамоатчилик назоратининг ўрнатилишига, жамиятда интеллектуал мулкка нисбатан ҳурмат ҳиссини шакллантиришга хизмат қилади. Агентлик бу соҳада хуқуқ эгалари, оммавий ахборот воситалари вакиллари, блогерларга ўз миннатдорлигини билдирган ҳолда улар томонидан айтилган ҳар қандай танқидий фикрларни тўғри қабул қилади ва соҳани ривожлантириш бўйича ҳамкорликка тайёрлигини маълум қилади.

Зеро, интеллектуал мулк ҳимоясига нисбатан жамоатчилик назорати кучаймас экан, миллий маҳсулотларимиз дунёнинг ривожланган давлатлари маҳсулотларига нисбатан рақобатбардош бўла олмастлигини ҳамма ёдда тутишимиз керак.

Дилшод ХЎЖАНОВ, Адлия вазирлиги хузуридаги Интеллектуал мулк агентлиги бўлим бошлиғи

"Адолат" шарҳи

Уй-жой сотиб олиш осон иш эмас. Айниқса, орзудаги уй-жой топишда ҳам, тўсатдан пайдо бўладиган муаммолар туфайли битим муваффақиятсиз бўлиши мумкин: тўланмаган коммунал тўловлар, рўйхатдан чиқарилмаган шахслар ва ҳокazo. Ушбу жараёнларда алданиб қолмаслик учун нималарга эътибор қилиш керак?

Уй-жой сотиб олишда

АЛДАНИБ ҚОЛМАНГ

КВАРТИРА СОТИБ ОЛАЁТГАНДА НИМАЛАРНИ БИЛИШ КЕРАК?

Бунда, биринчи навбатда, сотиб олиниш мақсади, жойлашуви ва уй-жойнинг турини аниқлаб олиш лозим. Уй-жой олдин ижарага берилгани ёки йўқми, оила унда қандай тартибда яшагани олдиндан ҳал қилинг. Агар танлов янги турар-жой мажмуасида бўлса, ишлаб чиқувчи яши обрўга эга эканлигига ва у ҳақида жиддий шикоятлар йўқлигига ишонч ҳосил қилинг. Қурилиш ташкилотининг таъсис ҳужжатларини (низом, давлат рўйхатига олинганлиги ва солиқ рўйхатидан ўтказилганлиги тўғрисидаги гувоҳнома), шунингдек, уй ҳужжатларини (қурилишга руҳсатнома ва лойиҳа декларацияси) текширинг.

Иккиламчи бозордан уй сотиб олаётганда эса унинг умумий хусусиятлари билан танишиш, у қачон қурилганлигини ҳамда уй-жойнинг ҳужжатлари жойидалигини текшириш керак. Шунингдек, яшаш учун зарур инфратузилмага эгаллиги, транспортнинг қулайлигига ишонч ҳосил қилинг.

КЕЛИШУВНИ АМАЛГА ОШИРИШ УЧУН ҚАНДАЙ ҲУҲЖАТЛАР ЗАРУР?

Бунда сотувчи тақдим этган ҳужжатлар тўпламини эҳтиёткорлик билан текширинг. Уй эгаларининг сонига, вояга етмаган болаларнинг мавжудлигига ва бошқа ҳолатларга эътибор қаратинг. Бундан ташқари, куйидагиларни кўздан кечириш:

- кўчмас мулкнинг ягона давлат реестридан кўчирма;
- агар уйнинг бир неча эгалари бўлса, уларнинг ҳар бири паспортларини тақдим этиши керак;
- уй-жойга мулк ҳуқуқини тасдиқловчи ҳужжатлар;
- уй-жой коммунал хизматларини тўлаш билан боғлиқ қарзларнинг йўқлиги;
- уй-жойда ортиқча ҳеч ким рўйхатга олинмаганини тасдиқлаш;
- уй-жойнинг бошқа эгаларининг нотариал тасдиқланган яшаш жойига бўлган хуқуқларидан воз кечиши.

УЙ-ЖОЙ ТАРИХИНИ ТЕКШИРИШ КЕРАК

Бу хуқуқий ҳужжатларга тегишли. Агар уй-жой хусусийлаштирилгандан кейин сотилса, барча акциядорлар битимда иштирок этиши ёки сотувчи барча томонларнинг нотариал тасдиқланган розилигини бериши керак.

Базван уй-жойлар айрибош этилади ёки суд қарори билан совға қилинади. Бундай ҳолларда фарибгарларга дуч келмаслик учун риэлтор ва адвокат хизматларидан фойдаланишингиз керак. Умуман олганда, ҳар қандай операциянинг ҳар бир босқичида мутахассисларни жалб қилган маъқул.

Уй-жойнинг техник паспортда турар-жой майдонининг хусусиятлари ва батафсил режаси, шунингдек, қайта режалаштириш тўғрисидаги маълумотлар мавжуд бўлиши лозим. Бу маълумотни таққослаш билан бошланади: паспорт ва ҳужжатлардаги маълумотлар бир-бирига тўлиқ мос келиши керак.

Узингизни муомалага лаёқатсиз сотувчи билан шартнома тузиш хавфидан ҳимоя қилинг. Ҳар эҳтимомга қарши уй эгасининг руҳий касалликлар ва нарколегик диспансерларда рўйхатда турмаслиги билан боғлиқ маълумотларни текширинг. Акс ҳолда, бундай уй эгасининг қариндошлари уй-жойни сотиб олганингиздан кейин сизни судга беришга ҳаракат қилишлари мумкин.

ШАРТНОМА ҚАНДАЙ ТУЗИЛАДИ?

Агар ҳужжатлар тўплами тўлиқ йиғилган бўлса ва бу борада ҳеч қандай савол бўлмаса, сиз битимга тайёргарлик кўришингиз мумкин. Асосий шартномадан олдин дастлабки шартнома тузиш тавсия этилади. Бу маълум бир харидорга уй-жойни сотиб олиш хуқуқини таъминлаш ва уни сотувдан олғи ташлаш учун керак. Шартномада келишилган нарх ва уй-жой сотилаётган мuddат белгиланади. Шартноманинг қаволати бўлиб аванс тўлови хизмат қилади. Бунда агар битим бажарилмаса, эгаси авансини қайтариш мажбуриятини олади. Шартномани тузиш бўйича маслаҳат олиш учун нотариусга мурожаат қилишингиз мумкин.

Максуд МУСТАФОЕВ, "Адолат" миллий хуқуқий ахборот маркази масъул ходими

Қонунчиликдаги янгиликлар

Кичик тадбиркорлар учун 5 миллиард сўмгача кредит ажратилади

"Ҳудудларда тадбиркорлик лойиҳаларини молиялаштириш механизмларини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Президент қарори қабул қилинди. - Қарорга кўра, кичик тадбиркорлик субъектлари фаолиятини молиялаштириш учун банкларга 300 миллион АҚШ доллар эквивалентда кредит линияси ажратилади.

Бунда: - кредит линияси тижорат банкларига 7 йил мuddатга, шу жумладан, 3 йиллик имтиёзли давр билан йиллик 10 фоиз ставкада миллий валютада ажратилади; - банклар томонидан кредитлар ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш соҳасидаги лойиҳаларни амалга ошириш учун йиллик 14 фоиз ставкада, 5 йилгача мuddатга, шу жумладан, 2 йилгача бўлган имтиёзли давр билан 5 миллиард сўмгача миқдорда ажратилади; - тадбиркорларнинг фаолият даври 6 ойгача бўлганда 1 миллиард сўмгача, 6 ойдан 1 йилгача бўлганда 2 миллиард сўмгача, 1 йилдан 2 йилгача бўлганда 3 миллиард сўмгача, 2 йилдан 3 йилгача бўлганда 4 миллиард сўмгача ва 3 йилдан ошганда 5 миллиард сўмгача кредитлар ажратилади; - кредит линияси маблағларининг камида 70 фоизи Нукус шаҳридан, вилоятларнинг маъмурий марказларидан ва вилоят бўйсунувида бўлган шаҳарлардан ташқари ҳудудларда фаолият кўрсатаётган тадбиркорларга ажратилади.

Шунингдек, агентлик томонидан кузатув профилактика тадбирларида аниқланган контрафакт маҳсулотларнинг каталоги яратилди (1-расм). Ушбу каталогда ҳар бир соҳа (озиқ-овқат, дори-дармон, парфюмерия ва бошқалар) бўйича контрафакт товарларнинг маълумотлари акс этиб, бунда истеъмолчига мазкур каталог орқали қайси маҳсулот контрафакт ёки контрафакт эмаслигини аниқлаш имкони яратилган.

1-расм

Ҳозирда агентлик томонидан контрафакт ва контрафактсиз ҳудуд лойиҳалари ҳам амалга оширилмоқда. Бундан қўзланган мақсад ҳар бир савдо фаолияти билан шуғулланаётган тадбиркорлик субъекти агентлик томонидан тақдим этилган контрафакт маҳсулотлар каталогига мувофиқ контрафакт маҳсулотларни сотишни тўхтатса, контрафактсиз ҳудудга киритилади ҳамда мазкур тадбиркорга махсус стикер тақдим этилади, акси бўлса, контрафакт ҳудудга киритилади. Албатта, ҳар икки ҳолат хусусиятидан келиб чиқиб, тадбиркорларнинг савдо имиджига ижобий ёки салбий таъсир кўрсатади. Уз ўрнида ҳар бир истеъмолчи ҳам қайси ҳудудда контрафакт маҳсулотлар сотилиши ёки сотилмаслиги ҳақида маълумотларга эга бўлади ва онли равишда эркин танлов қилади (2-3 расм).

Дарҳақиқат, сўнгги йилларда интеллектуал мулк соҳаси билан боғлиқ низолар ошиб бормоқда. Бу ҳолат агентлик томонидан олиб борилаётган аҳолининг интеллектуал мулк ҳуқуқи соҳасидаги хуқуқий онг ва хуқуқий маданиятини ошириш бўйича тарғибот ва ташвиқот ишларининг натижаси десак, мулолага бўлмайд. Бунга мисол тариқасида Адлия вазирлигининг Апелляция кенгаши томонидан (интеллектуал мулк соҳасидаги низоларни кўриб чиқувчи судгаоча орган) 2021 йил давомида 117 та иш ҳужжатлари кўриб чиқилган. Улардан 109 таси товар белгиси, 4 таси ихтиро, 2 таси саноат намунаси ва 2 таси селекция ютуқлари бўйича. 2022 йил март ойигача

билим ва кўникмаларга эга эмаслиги натижасида маъмурий хуқуқбузарлик тўғрисидаги ишларнинг асосис рад этилиши ёки жуда кам миқдорда жарима қўлланиши; - қонунчиликда интеллектуал мулк ҳуқуқи соҳасига оид хуқуқбузарликларни содир этганлик учун жарима жаозасининг миқдори камлиги натижасида хуқуқбузарларнинг интеллектуал мулк ҳуқуқи соҳасига оид хуқуқбузарликларни такрор содир этишдан чўчимастлиги; - аҳолининг истеъмоли ва фойдаланиши учун зарур бўлган маҳсулотларга давлат томонидан ишлаб чиқарилишига руҳсат берилишида интеллектуал мулк ҳуқуқларига риоя қилиниши механизми қонунчиликда белгиланмаганлиги; - товар белгисидан қонунга хилоф

рәвишда фойдаланаётган шахс, тайёрлаб қўйилган товар белгиси тасвирларини йўқ қилиши, қонунга хилоф равишда фойдаланаётган товар белгисини ёки алмаштириб юбориш даражасида унга ўхшаш бўлган белгини товардан ёки унинг идиши ва ўрвудан йўқотиши шарт ёки тегишли товар йўқ қилиб ташланиши лозимлиги Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 1107-моддаси белгилаб қўйилган бўлса-да, бироқ унинг амалиётда ишлаш механизми яратилмагани каби ҳолатлардир. Юқоридаги мавжуд муаммо ва камчиликларни бартараф этиш ҳамда келажақда интеллектуал мулк соҳасини

“ХАР ДОИМ ИККИ ҚАДАМ ОРТДА ЮРГАНМАН...”

1 – Тожибар опа, Анджионнинг олис гўшасида, Қирғизистон билан чегарадош қишлоқда туғилиб, қамолга етган экансиз, санъатга ошурғалик эса жазжи қизалоқлигингиздан бошланган экан. Оилангизда санъаткорлар бўлмаса, кимга ҳавас қилиб қўшиқ айта бошлагансиз?

туғатиб, қишлоғимга қайтаман деб ўйлаганим учунми, турмушга чиқиб ҳаёлимга ҳам келмаган. Наманганлик қизларга “Мирзани маҳкам ушланглар, турмушга чиқсанглар, шундай йилгитга турмушга чиқинглар”, дея тавсия қилардим узимнинг ҳаётим у билан қандай боғланганини билмай қолдим. 3-курсда ўқиётганимизда 8 март – Халқаро хотин-қизлар байрамида менга чиройли лолалар совға қилган...

ган, ўзим ҳам бунга йўл қўймаганман. Аксинча, турмуш ўртоғим билан иккаламиз ҳаммиша элга манзур қўшиқ ва образлар яратиш иштиёқида бўлганмиз, бир-биримизни қўллаб-қувватлаганмиз, илҳомлантирганмиз. Эҳтимол, бу оилада ҳар иккалаимизнинг ҳам санъаткор бўлганлигимиз учундир, балки бир-биримизнинг қалбимизни сўзсиз тушунганимиз учундир... Тўғри, Тошкентга кўчиб келган пайтларда жуда қийналганмиз. Қоқилиб, туртилиб, етишмовчиликларга сабр қилиб, яна олға интилаверганимиз. Агар инсоннинг нафақат оиласида, кўнглида хотиржамлик ва ўзига ишонч бўлса, ёнида суянади-кан қийинчиликни енга олади.

шаорит яратиб беришга ҳаракат қилади, оила, болалар ташвишини ўз зиммасига олади. Сизларда-чи? Бир оилада икки санъаткорнинг ижод қилиши қандай муаммо ва қўлайликлар яратида?

– Менинг санъатда ўз ўрнимни топшимда берган ерданларини айтиб, адоғига етолмайман. У кишига ҳатто овоз ёзиш студиясида қўшиқ ёзолмасдим. Воқалда чуқур билимга эгалиқларим учун қайси сўзда қаттиқ нафас олламан қайси сўзда охири ҳарф эшитилмай қолаётганимга илғарди. Мустақил ёзган қўшиқларимни аввал уйга опкелиб, Мирза акамга эшиттирсам, “Бир тийнча қиммат ёзган қўшигинг, Тожибар, овозинг чиройли, дардинг бор, сўзини жажийсан, сўзини ейсан! Одамларнинг гаҳига тегади-ку!” деб қайта ишлашга мажбур қиларди. Сетём-қадан чарчаб келсалар ҳам, болалар уйда ёлғиз бўлса ҳам мен билан ярим тунгача студияда ўтирардим. Бирон марта норози бўлганларини кўрмаганман. Айнақсиз, у киши шеър таълашда инжик эдилар, чуқки шеърятни яхши тушунар, шеър ёқ-мас, узғартирар, бу сатрлар шорларга ҳам жуда маъқул келар эди. Шу даражада илмли ва зуқко инсон эди-ки, Навоий, Фузлий, Машраб, Махтумқули, Нодиррабегим ғазалларини чуқур таҳлил қиларди.

сеёмқадан келиб, оғир хўрсиниб, “жуда хунук саҳнани суратга олдиқ, агар воқеалар аслича берилса, халқимиз бунни кўтаролмас керак”, деди. Кино тайёр бўлган, оиламиз билан премьерара бордик. Қарасам, Мирза ака худди ўзига нотаниш фильмни кўраётгандек бутун вужудлари билан томоша қилаётдилар. Биз ҳам даҳшатга тушиб, кино ичига кириб кетдик. Орқа ўриндиқда ўтирган аёллар: “бу актёрни яхши кўрадим, бу...” деб Мирза ака номига ҳақоратлар ёғдири ташлашди. Келинчим “Адажоним шу...” деб пинжмага тикилган... Мен ҳам кинолигини унутиб қўйиб, Мирза акадан кўрқа бошладим, “уйга борса бир дастурхон атрофида қандай ўтираман бу одам билан”, дейман ўзимга ўзим. Кино тугади. Мирза акани одамлар ўраб олган, кимдир опқиш-лайди, кимдир сўқадди. Биз ёнларига яқинлашолмадик. Шунда бир аёл олдимга келиб, “сиз қандай яшасиз бу одам билан, сизга ҳайқал қўйиб керак”, деса буладим! Мен онахонга “бу кино...” дея тушунтиришга ҳаракат қилдим. У оломоннинг орасига сўқилиб бориб, Мирза акамни ҳақоратлаб кетди. Уйга келган, ҳолатимни тушунтирсам, “ҳалиям даҳшатли саҳналар олиб ташланган”, дедилар.

– Ўғлимизнинг жуда чиройли овози бор. Аммо Мирза ака “санъатнинг нони қаттиқ, тоши оғир, мана, 40-45 ёшларга кирганимда одамлар мени Мирза Азизов сифатида танишди”, деди. Ота ризолиги учун ўғлим бошқа соҳани танлаган бўлса ҳам қўшиқ ёзишни қанда қилмади. “Онажон, шу қўшиқни қайтасизми?”, деди бир кун. Майли, дедим ва уни тайёрладик. Аммо олти ойгача бу қўшиқ ҳақида турмуш ўртоғимга айтмай юрдим. Ҳамма дўстларимиз эшитган. Ниҳоят бир кун курсдошларимиз даврасида ўтиганимдан фойдаланиб, “бир янги қўшиғим бор, эшитиб кўрасизми?”, дедим. “Майли, қўй-чи”, деди. Лекин биринчи тўртликни эшитишлари билан “ўчир”, деди ва кўзлари ёшга тўлиб: “Қўй, Тожибар, сен кетаман, деб мени қуйдирмагин, менинг ортимда қолган болаларга бош бўлиб”, деб йиғлаб борди... Анчагача “бекор шу қўшиқни айтибсан”, деб юрди. Клипларини суратга олиб, эфирга узатишга, уларга маъқул бўлди, аммо кейинчалик бу қўшиқнинг бастакори ўғлим эканлигини билиб, яна хаф бўлди.

– Тўғри, оиламизда санъаткорлар бўлмаган. Бувим раҳматлик ўн икки нафар фарзандни дунёга келтирган бўлсалар, улардан фақат икки нафари – аммам билан отам яшаб қолишган экан. Шунинг учунми, улар бири-бирига жуда меҳрибон эдилар. Отам синглисини сизлаб гапирар, еру қўқка ишонмасди. Болага тил орқали тарбия бериб бўлмас экан, ҳар бир ота-она ўз хатти-ҳаракати билан ибрат бўлар экан. Бугун отам билан аммамнинг бири-бирига муносабати биз, фарзандлар ҳақида ҳам давом этмоқда. Биз ҳам ўғил-қизларимиз туғул невараларимизга ҳам “сиз”лаб, меҳр ва ҳурмат кўрсатамиз. Опа-синглиларини-ку айтманг.

Уйимизга совчиликка келган қайнонам Мухаббатхон ойижоним ота-онамда яхши

Уйимизга совчиликка келган қайнонам Мухаббатхон ойижоним ота-онамда яхши

Уйимизнинг ёнида болалар боғчаси бўлиб, аммам ошпаз бўлишарди. У ёшлиғидан қўшиқ айтишни яхши кўрар, уйларнинг томларига чиқиб, томма-том югуриб қўшиқ қўйлар экан. Мен ҳам аммамнинг боғчасига борар, тушликда уйкуга ётишимиз билан аммам келиб, “Туринг, Ойқиз, кетдик”, деб мени олиб чиқиб кетарди. (Негадир мени Ойқиз деб қақирларди. Қизғи, ёшим 60 ни қоралаган бўлса ҳам қишлоққа борсам, ҳанузгача ҳамма мени шу исм билан қақиради). Мен ҳам ҳар кун аммамни кўтиб ётардим. Ям-яшил ўлдоқда катта ҳамир қорайдиган тоғораларни тўнкариб, орқасини доира қилиб шунақанги чиройли мусика қалиб, қўшиқ айтардилар-ки, уйнамаслиқнинг илжони йўқ эди:

Чапга ташлане, Ойқиз,
Унега ташлане, Ойқиз –
деб қўшиқ айтсалар, мен ҳам белларимни ушлаб, сочларимни орқага ташлаб, уйнаб берардим. Аммам халқ озғани иккидан манаб жуда кўп қўшиқларни биларди. Шу аммамнинг қўшиқларини айтиб, уларнинг сеҳрига маст бўлиб ўлгайдим. Отам қишлоқ касалхонасида бўлим мудири бўлиб, жуда илмли, замонавий одам эди. Тошкентга юбора туриб, “Қизим, юзим хайитманга менга дастак бўлди. Онаминг берган насиҳатлари бугунгача қуломим остида жанралагандек бўлади: “Қизим, ер тағидаги йўллардан юрманг, йигитлар бўлади, автобусларда эркаклар ёнимдаги бўш ўриндиққа ўтирмаман”, деганлари учун 3-курсни битириб, Мирза акам билан унаштиришгангача ҳам мен тунель, яъни ер ости йўлакларидан ўтмаганман, йигитлар қўлимни ушлаб олади, деб ўйлаб, автобусларда эркаклар ёнимдаги ўриндиққа ўтирмаганман. Бугун атрофга қараб туриб, ота-онамизнинг бизга шундай тарбия бериш билан бирга, санъаткор бўлишимга руҳсат берганларини учун минг бора раҳматлар айтиб, дуо қиламан. Негаки, ёшлиқдаги тарбия инсоннинг умр йўлларини еритувчи шамчиорқ бўларкан.

– Йўллар овулларни қишлоқларга, қишлоқларни шаҳарларга боғлайди. Мамлакатимиз марказидаги олий-гоҳлар сабаб баъзида ёшларнинг кўнгли ришталари ҳам бир-бирга боғланади. Тақдир сизнинг ҳаётингизни Мирза Азизов билан қандай боғлади?

– Кириш имтиҳонларини топшираётганимизда Зулайхо Бойхонова, Мирза ака учаламиз танишиб, дўст бўлиб қолганмиз. Беш-ёгондаги анҳор буйида имтиҳонларга тайёрланардик. Уша пайтдаёқ Мирза аканинг дунёқараш, фикрлаши, билими, иқтидоридан биздан анча баландлиги сезилиб турар эди. Чуқки қайнонам ҳам диний, ҳам дунёвий билимга эга, жуда зиёли инсон бўлиб, энг ақлий етулик даврида – 65 ёшида Мирза ака турган экан. У ақли, билими бўлиб, Зулайхо иккалаимиз жуда содда бўлганмиз учун маслаҳатларини аямас эди. Та-лаба бўлиб, Мирза ака курсимиз сардориди бўлди. Бутун курсда ақлу заковати, салохияти, иқтидори, баритон овози, бошқарувчилик, актёрлик маҳорати, кийинши маданияти билан ажралиб турарди. Мен ўқини

таассурот қолдирганлар, улар биринчи борганларидек тўйимизга розилик берганлар. Чуқки қайнонам жуда маданиятли аёл бўлиб, биз, ёшларнинг Тошкентда яшаб, ижод қилишимизни исташини айтган. Бу фикрлар ҳам ота-онамга маъқул келган. 5-курсни тугатганимиздан кейин тўйимиз бўлган.

– Эшитишимча, янги оила қўрган вақтларингизда турмуш ўртоғингиз ҳарбий хизматга кетган экан. Ҳар гал Мирза ака сизни қўргани келгуларича дўпчи тикиб, йўл ҳаражатларини қоплайдиган маблағни ийгиб кўр экансиз. Шу тўғрими?

– Қайнонаим оламдан ўтганларидан кейин биз фарзандли бўлдик. Мирза акам Мудрофа вазириликнинг ансамблида ишларди. Ҳарбий хизмат (2 ойлик машурлот) ни ўташ учун Фарғонага кетганлар. Ҳар ҳафтада бизни кўришга келар эди. Тирқи-чилик ташвишида дўпчи тикишни ўрганишга қарор қилдим. Бу санъатни шунчақча кўриб, анча ақллагимиз, бошқа қизларнинг дўпчилари 8-10 сўмга сотилса, менинг биринчи дўпчимни 18 сўмга сотиб олишган. У пайтда бу жуда катта пул эди. Кейинчалик эса дўпчиларим нарҳини 20-24 сўмгача чиқарганман. Бармоқларим, тирноқларим ичи йиринглаб кетса ҳам чидаб, дўпчи тикишни эгалладим, чуқки шабагача ҳужайини келишларига йўлиқра тайёрлаш учун ҳафтада битта дўпчини битиришим керак эди. У пулимни олмаймам, деса ҳам, бошқалардан пул сўрамасликларим учун ўзим олишга қўндирардим. Лекин мен қийналганман деса, ношукрлик қилган бўлман. Чуқки менга қайноналарим Муқаррам, Манзура, Матлуба, поччаларим Наби-хон ака, Фаҳридин ака, Жўраҳон акалар ҳам ёрдам беришган. Аммо ҳамма камчи-ликни уларга айтолмасдим. Ҳадеб бировдан ёрдам кутиш ҳам инфофанмас-ку...

– Қиз боланинг ҳаётдаги устози онаси бўлиши табиий ҳол. Мен ҳам онамдан қўрганларимни қилардим. Ҳар қандай шариотда ҳам турмуш ўртоғимнинг ҳурматини жойига қўярдим. Тўй-ҳашамларга шобиб кетаётган бўлсам ҳам остонадан биринчи бўлиб чиқмасдим, унинг орқасидан чиқардим. Онам раҳматлик ҳаммиша “эрингизнинг юзига тик қараманг, юрганда орқасидан, яъни, икки қадам ортада юринг, ҳеч қачон ёнида юрманг”, дерди. Ҳамиша шу насиҳатларига амал қилдим.

– Ҳаётда қўйналган, санъатга қўл силтаб кетишни хоҳлаган паллаларингиз бўлганми?

– Йўқ, менда санъат соҳасидан кетиш ҳақида фикр бўлмаган. Негаки, бу соҳа ки-шиларни ҳеч қачон дилимни огритишма-

еса воқални янада муқаммалроқ ўрганши учун 4-курсни бошқатдан ўқиган. Уша пайтда ҳамма ҳайрон қолган, ҳозир ҳам бунга ишониб қийин, аммо ҳақиқат шу. Бундай талаба олий таълим тизими тарихида ягона бўлган бўлса керак. Шу воқеанинг ўзи актёрнинг ўз-ўзига нисбатан талабчанлигини, илм олишга чанқоқлигини, келажакни кўра олишини, қасбини нақадар севишини кўрсатади. Воқални муқаммал ўрганганлари эса актёрлик фаолияти давомида ҳам, раҳбарлик лавозимида ишлаганда ҳам, айниқса, менинг мухлислар юрагига етиб борувчи қўшиқлар яратилишида ҳам муҳим аҳамият касб этди.

– Санъаткорнинг аёли бўлишини ижобий томонларига тўхталдингиз. Салбий томонлари нималардан иборат?

– 35 йил санъаткор билан яшадим, фақат бахт тазмини туйдим, ёмон томонини кўрмадим. Санъаткор бир-бирини тушунади. Агар бошқа соҳа вақилига турмушга чиққанмида яхши оила бекаси бўлардим, аммо мени санъаткор сифатида ҳеч ким танимас эди. Шундай инсон билан умргузаронлик қилганимдан бахтирман.

– Бир-бирини севган одам раҳмат бўлмайди, албатта. Аммо бу тўйгу баъзида ўртадаги ишончнинг дарз кетишига ҳам сабаб бўлади. Икки нафар эл назаридеги санъаткорлар орасида бундай ноўрин жанжалларнинг олди қандай олинган?

– Раҳм азобларини биз ҳам кўп бора тоганмиз. Баъзан мен у кишини, гоҳида улар мени раҳм қилардилар. Қўпчан уларнинг жаҳллари чиқса, жимгина ерга қараб турардим, токи жаҳлларидад тушмагуларича. Раҳматли бўлишимиз турмуш бўлмас керак. Инсон кўнгли нималарни хоҳламайди, дейсан. Ёшлигимизда тор, калта қўйлақлар урф бўлган. Ёш бўлган, тенгдошларинг қатори охири урфа кийининг келди. Мирза акамни кўнглиларига қараб, олган кийимларини харид қилган дўконимга олиб бориб берган вақтларим кўп бўлган.

– Актернинг кино мухлислар олқишига сазовор бўлган “Тубанлик” фильмидаги 13 йил қизни хотинликка олган Турғун домла образи миллионлаб томошаларнинг “нафратини кўзгади. Ҳаттоки, бундай ҳолатларни инсон этувчи, “Жамиятимиздаги йўқ иллат”ни сарҳа олди қизқини учун актёрга қарши норозилик билдирган бўлиб одамлар ва ташкилотлар ҳам бўлган экан. Бу нечоғли ҳақиқатга яқин?

– Аслида “Тубанлик” фильми сюжетти воқеликка асосланган. Бир кун Мирза ака

– Менинг санъатда ўз ўрнимни топшимда берган ерданларини айтиб, адоғига етолмайман. У кишига ҳатто овоз ёзиш студиясида қўшиқ ёзолмасдим. Воқалда чуқур билимга эгалиқларим учун қайси сўзда қаттиқ нафас олламан қайси сўзда охири ҳарф эшитилмай қолаётганимга илғарди. Мустақил ёзган қўшиқларимни аввал уйга опкелиб, Мирза акамга эшиттирсам, “Бир тийнча қиммат ёзган қўшигинг, Тожибар, овозинг чиройли, дардинг бор, сўзини жажийсан, сўзини ейсан! Одамларнинг гаҳига тегади-ку!” деб қайта ишлашга мажбур қиларди. Сетём-қадан чарчаб келсалар ҳам, болалар уйда ёлғиз бўлса ҳам мен билан ярим тунгача студияда ўтирардим. Бирон марта норози бўлганларини кўрмаганман. Айнақсиз, у киши шеър таълашда инжик эдилар, чуқки шеърятни яхши тушунар, шеър ёқ-мас, узғартирар, бу сатрлар шорларга ҳам жуда маъқул келар эди. Шу даражада илмли ва зуқко инсон эди-ки, Навоий, Фузлий, Машраб, Махтумқули, Нодиррабегим ғазалларини чуқур таҳлил қиларди.

2001 йилда болаларим ёш бўлишига қарамай, мени санъаткорлар билан хор-рижа, нақ 40 кўнгли сафарга жўнатган. Болаларимни сўраб ҳар кун телефон қилсам: “Ҳой, Тожибар, болаларини оёққа турғизгунча роса қийналдинг. Дамингни

– Актёр ҳақида гап кетганда, касбдошлар унинг маҳоратли актёр бўлиши билан бирга, илмли, катта ички маданиятга эга, ғамхўр, дўст учун фидойӣ, барчага бирдек яхшилик соғинадиган инсон, меҳрибон раҳбар бўлганини айтишарди...

– Яхшилик... Инсондан қоладиган буюқ эътироф ва ақинлари ризолиги. Энди ўйласам, актёрнинг ҳар бир қадамини назаримда ана шу ризоликка эришиш учун ташланарди.

Мирза ака ҳақиқий дўст, яхши инсон эди. Бировдан яхшилигини аямас эди. Оламдан ўтганларидан кейин ҳам қанча ноҳор, бегона одамлар келиб, менга ва ўғлимга унинг қилган яхшиликларини айтишди, қайтаролмадик, қайтаролмаймиз ҳам, фақат дуода бўламиз, сиз ҳам рози бўлинг, дейишди.

Ота сифатида ҳам фарзандларига жуда меҳрибон ва керак бўлганда каттиққўл бўлган. “Сен ортинча ғамхўрлик қилсан болаларга”, дердилар-у аммо ўзлари ҳам жуда кўп меҳр кўрсатар эди. Ўғлим ҳам, қизим ҳам содда ва самимий, одамларга яхшилик улаштиришлари келади, меҳри дарё бўларинг, дейман. Уларга шумлик ёки муғомбирлик бегона. Бу ҳислатлар отасидан мерос бўлиб қолди...

– Ушан йили Президентнинг юртимизнинг бир турмуш фидойӣ фарзандларини вафотларидан кейин “Фидокорна хизматлари учун” ордени билан тақдирлади. Улар орасида биринчилардан бўлиб Мирза Азизов номи эътироф этилди. Юртбошимиз кўпларини актёрга аталган орденини олаётиб, кўнглингиздан ни-малар кечди?

– Мирза ака ҳақиқатан омадли инсон эди. Ҳаётлигидаёқ меҳнатлари кадр топди, бир неча бор тақдирландилар: Ўзбекистонда хизмат қўсатган артист, Ўзбекистон халқ артисти, “Эътироф”, Бишкекда Чингиз Айтматов номидаги Халқаро мукофотни олди. Ўзи ўқиган мактабига Мирза Азизов номи берилди. Мана, вафотларидан кейин ҳам Юртбошимиз “Фидокорна хизматлари учун” ордени билан тақдирлади. Орден қўлимда турибди, куз ёшларим орден қутисига томаяпти. Бу кувонч ёши, инсон қадрни улуғлаган юрт аёлининг ифтихор кўз ёшлари эди. Шундай юрда яшаётганимдан, шундай Юртбошимиз борлигидан шукронадаман. Ўтганларини тир-кир қаторида эътироф этган Юртбошимизга минг раҳмат!

– Шамолнинг мамоллиман, Яхшиинг ёмонлиман. Кўнглини менга беран, Мирзо йиғит ёрман – ден бахтага тўлиб қўйлаган қўшиғингиз қанчалик худ даражасига кўтарилган бўлса, ушан кейинги ижодингиз маҳсул бўлган “Мен кетарман” ашуласи ҳам мухлисларнинг севили дурдона-сига айланди. Аммо: Мен кетарман, кетганимни билмай қўлинг, Билганда ҳам сира нарво қилмай қўлинг. Сизни суқ, паронадек адо бўлибим, Бир адовек жойингиздан жеймай қўлинг – каби сатрлар актёрнинг номидан бугун, яъни вафотидан кейин айтилиши керакдай эва... Ушбу қўшиқни айтишиш-гизга нима сабаб бўлган? Уна актёрнинг муносабати қандай бўлган экан?

Водийликларга сох ибо, хаз, гўзаллик ва назокат каби бетакрор хислатларини ўзида жамлаган, нафосати соҳир овозига янада жозибадорлик бахш этувчи Тожи-бар Азизова хижрон, айрилик, соғинч ва жуфти халолдан фаҳр ва унга эҳтиром туйғуларини кўнга солади. Унинг дарё янглиг тўлиб-тошиб, жўшиб айтаётган қў-шиқлари жаранги эса ўзбек санъати доғруғини эъланлар эъларга таратаверди.

“Adolat” мухбири Саодат МАТЁҚУБ қизи сўхбатлашди

ADOLAT SOTSIAL-DEMOKRATIK PARTIYASI. Muassis: Ўзбекистон «Адолат» СДП Сийсий Кенгаши.

Boш мухarrир: Ислам ХАМРОЕВ. Тахрир хайъати: Бахром АБДУХАЛИМОВ, Наримон УМАРОВ, Мухаммад АЛИ, Гавҳар АЛИМОВА, Мухаррам ДАДАХОДЖАЕВА, Қодир ЖЎРАЕВ.

Тoшпўлат МАТИБАЕВ, Тальят МУРОДОВ, Абдуқамол РАҲМОНОВ, Умиджон СУЛАЙМОНОВ, Собир ТУРСУНОВ, Алишер ШОДМОНОВ, Шухрат ЯКУБОВ.

Ўйимизнинг ёнида болалар боғчаси бўлиб, аммам ошпаз бўлишарди. У ёшлиғидан қўшиқ айтишни яхши кўрар, уйларнинг томларига чиқиб, томма-том югуриб қўшиқ қўйлар экан. Мен ҳам аммамнинг боғчасига борар, тушликда уйкуга ётишимиз билан аммам келиб, “Туринг, Ойқиз, кетдик”, деб мени олиб чиқиб кетарди. (Негадир мени Ойқиз деб қақирларди. Қизғи, ёшим 60 ни қоралаган бўлса ҳам қишлоққа борсам, ҳанузгача ҳамма мени шу исм билан қақиради).

1995 йил 22 февралдан чиқиб бошлаган. info@adolatgzt.uz, adolatgzt-95@mail.ru.

Газета Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги томонидан 0018 рақами билан 2006 йил 6 декабрда рўйхатга олинган. Кўзг бичими А-2. Ҳажми – 3 босма табоқ. Офсет усулида босилган. Буюртма Г – 1400. НАШР КЎРСАТКИЧИ: 100. Adolat – 1462. Босинга топширилш вақти – 21.00. Босинга келинлардан нарҳда. Тахририятга келган қўлэмалар тақрир қилинмайди ва муаллифга қайтарибмайди. Реклама материаллари учун тахририят жавобгар эмас. Газетанинг етказиб берилиши учун обунани расмийлаштирган ташкилот жавобгар. «Шарқ» НМАК Босмаҳонасида чоң этилди. Қорхона манзили: Тошкент шаҳри Буюқ Турон кўчаси, 41-уй.